

Tim Gourw

Waarom mannen net zo goed
voor hun kinderen kunnen zorgen

FONTAINE UITGEVERS

Inhoud

Voorwoord	11
Proloog	21
DEEL I	
Het moment van de waarheid	25
Moe en ontdaan	37
Je blik verbreden	50
Intermezzo: Het imago van de thuisblijfvader	67
DEEL II	
Huisje, boompje, baby	79
Een nieuwe rolverdeling	97
Geduld is een verloren zaak	117
Intermezzo: Het papa-walhalla	136
DEEL III	
Leuke vader, slechte moeder	151
Een thuisblijfvader in het buitenland	163
Thee met koekjes	176

Epiloog	197
Nawoord: Nooit meer een papadag	199
Tien redenen om als vader vaker thuis te blijven (en eentje om dat niet te doen)	213
Dankwoord	233
Meer weten?	235

Voorwoord

Het schijnt dat het tijdens onze eerste date al ter sprake kwam. Terwijl ik haar amper recht in haar ogen durfde te kijken, mompelde ik dat het me wel wat leek. Huisman worden. Een beetje de boel aan kant houden terwijl je genoeg tijd overhoudt om in je badjas koffie te drinken, rustig de krant te lezen en 's avonds klaar te zitten met een opgeruimd huis en hoofd, om samen al nippend van een groot glas wijn de dag door te nemen. Hoewel ik mij niet kan herinneren of mijn vroege overpeinzingen over het huismanschap de doorslag hebben gegeven, zijn we na elf jaar nog steeds samen. Getrouwd en twee kinderen rijker. En ja, ik ben inderdaad huisman, of liever 'thuisblijfvader', geworden (de oubollige term 'huisman' is te beperkt, tenzij je mis-

schien Henny heet). Tot op de dag van vandaag nog altijd een zeldzame soort. Terwijl 64 procent van de vaders aan geeft meer tijd met hun kinderen te willen doorbrengen en zes op de tien ouders met een kind jonger dan achttien jaar de zorg voor hun kind(eren) het liefst gelijk zouden verde len. En toch gebeurt dat nauwelijks. Veruit de meerderheid van de vaders mag dan misschien door blijven werken na de geboorte van hun kind, het is duidelijk dat steeds meer van hen erover nadenken hoe het zou zijn om werk en privé an ders in te richten. De meeste Nederlanders (vaders én moe ders) zien papa namelijk voortaan liever niet meer voltijds werken, blijkt uit de Emancipatiemonitor die het CBS om de twee jaar updatet.

Vraag een vader hoe hij de eerste jaren met een kind beleeft en hij zal dingen zeggen als ‘hectisch’, ‘overleven’ en ‘er komt veel op je af’. Allemaal waar: er komt veel op je af (niet voor niets zijn er talloze (zelfhulp)boeken over volgeschre ven), maar één horde lijken vaders consequent uit de weg te gaan: het eerlijk(er) verdelen van de zorgtaken in het gezin. Papa is aan het werk, mama zorgt voor de kinderen. Zo gaat het al sinds mensenheugenis. Wordt het niet eens tijd dat daar verandering in komt? En wat is daar dan voor nodig? Ik zal heus niet de eerste zijn die zich het vaderschap anders had voorgesteld. Namelijk puur als een verrijking, in plaats van de ballast en verantwoordelijkheid die het ook met zich meebrengt. Zo merkte ik dat ik na de geboorte van mijn dochter vastliep. Ik wilde er graag voor haar zijn, maar had

een drukke baan waarvoor ik veel van huis was. De tijd die overbleef was beperkt en werd gemakkelijk opgeslokt door huishoudelijke taken, maar ook door een sociaal leven dat ik er angstvallig naast probeerde te onderhouden. De vrije momenten die ik voor mijzelf overhield – om te doen waar ik rust door krijg of juist energie in kwijt kan – vielen eigenlijk helemaal weg. Ik had het gevoel dat ik overal tekortschoot: de concentratie voor mijn werk kon ik vaak niet opbrengen, thuis was ik gedegradeerd tot huishoudhulp die alles moest vragen ('Waar liggen de natte doekjes?', 'Is dit poep of pap?'), de appberichten van vrienden beantwoordde ik veel te laat of helemaal niet, laat staan dat we nog eens afspraken. Mijn voornemens om te sporten of een boek uit te lezen leverden alleen maar meer stress op omdat dat ook al niet lukte. Er was eigenlijk niet veel voor nodig om ergens in een hoekje te gaan zitten huilen – ik sluit niet uit dat dat ook weleens gebeurd is. Dat luchtte dan even op, maar veranderde helaas niets aan de situatie. En die verandering was wel nodig.

Mijn keuze om te stoppen met werken maakt dat ik als thuisblijfvader niet alledaags ben. Alleen, zo bijzonder voel ik mij helemaal niet. Ik doe een stapje terug in mijn carrière, bouw een band op met mijn kinderen die voor het leven is en bespaar mijn vrouw bovendien een 'babyboete' (de inkomensdaling bij vrouwen, veroorzaakt door traditionele opvattingen over de rolverdeling van man en vrouw). Tenminste, dat is de theorie. Dit boek bestrijkt een periode van zo'n vijf jaar, waarin ik met mijn goedbetaalde baan stop, twee keer

vader word en met mijn gezin van Nederland via Canada naar Spanje verhuis. Maar verwacht geen dagschema's, overzichten van inkomsten en uitgaven of opvoedadvies. Je gaat niet van mij horen wat de beste verdeling is tussen werktijd en tijd voor je gezin. Dit is het verhaal van een jonge vader die zoekende is naar wat er nu precies van hem verwacht wordt. Door de maatschappij, maar ook door zijn gezin. De zoektocht naar invulling van een rol die soms wringt, wetende dat je het voorbeeld dient te zijn waar je kinderen zich aan zullen spiegelen maar je net zo goed overgeleverd bent aan je eigen tekortkomingen. Dat is lastig wanneer je het graag goed wilt doen – wat lang niet altijd lukt – en je kinderen bovendien nooit te beroerd zijn jou op deze tekortkomingen te wijzen (“Zo moet het niet, papa!"). Gooi een ambitieuze vrouw in de mix die haar eigen strijd voert om door het glazen plafond te breken en openlijk commentaar geeft op alles wat je doet – want over het huishouden mag nu eenmaal iedereen een mening hebben – en een identiteitscrisis ligt op de loer. Het is daarnaast een verslag van een unieke tijd die nooit meer terugkomt, waar je bij vlagen intens van kunt genieten en waarin je na elke rampdag weer een kans krijgt om het morgen net een beetje beter te doen.

Als thuisblijfvader heb je de vrijheid je dag helemaal zelf in te richten, geen stress van vervelende collega's en hoef je bovendien niet meer elke maand die smak geld naar de kinderopvang over te maken. Bekomen van de gevolgen die klaarblijkelijk bij een pandemie horen – die ons maar weer eens

heeft doen inzien hoe onvoorspelbaar het leven kan zijn – hoor ik ook bij de vaders om mij heen de wens rondgonzen minder te willen werken. Van overcompenserende vaders die in het weekend net iets te aanwezig door de speeltuin achter hun kinderen aan rennen, tot ronduit vermoeide vaders die openlijk verzuchten dat ze eigenlijk wel wat meer tijd aan hun kinderen zouden willen besteden: ze hebben allemaal hun eigen redenen. Maar wat hen ook tegenhoudt om de knoop door te hakken, twijfel (‘Maar mijn carrière dan?’), onzekerheid (‘Ben ik hier wel voor gemaakt?’) of angst (‘Wat zullen de burens/de familie/mijn vrienden ervan denken?’), over sommige dingen kun je simpelweg niet te lang nadenken. Immers, zoals elke zorgende ouder zal herkennen: de dagen kruipen en de jaren vliegen voorbij. Ik wil maar zeggen: voor je het weet willen ze niet eens meer met je spelen.

In het publieke debat klinken regelmatig scherpe woorden over (hoogopgeleide) vrouwen die thuis voor de kinderen zorgen en de parttime werkcultuur die daaromheen hangt. Een privilege, scandeert columnist en ondernemer Sander Schimmelpenninck bij elke gelegenheid die hij daarvoor krijgt. En dat klopt ergens wel natuurlijk. Maar we mogen ons best eens afvragen of meer tijd met onze kinderen doorbrengen niet gewoon een luxe is die iedereen zich zou moeten kunnen permitteren. Papa dus ook. Of dat nu door langer en ruimer verlof is, flexibelere werkuren of simpelweg minder werken. Het beginnen of uitbreiden van een gezin

laat zich doorgaans prima plannen. Aankomende vaders zijn op z'n minst negen maanden in de gelegenheid zich voor te bereiden op de rol die ze voor ogen hebben. Zowel in organisatorisch, mentaal als financieel opzicht. Als zelfstandig ondernemer heb je zelfs geen andere optie; je verzekeren voor een vorm van vaderschapsverlof is vooralsnog vrijwel onmogelijk. En dus dient elke ouder zich af te vragen hoe betrokken je kunt en vooral wilt zijn bij het opgroeien en opvoeden van je kind(eren). Zodra je daar een antwoord op hebt dan is het geen privilege meer, maar loon naar werken. Of op z'n minst een gecalculeerd risico. Lang niet alle vaders zullen blij worden van het idee om de hele dag de kinderen mee te slepen – zo'n vier procent van de jonge vaders gaat méér werken na de geboorte, al zal dat lang niet altijd gewenst zijn – zoals ook niet elke moeder ervoor geschikt is om thuis te blijven. Journalist Margot C. Pol besloot als experiment een jaar lang thuis bij haar kinderen te blijven, om tot de conclusie te komen dat ze daar absoluut niet de juiste persoon voor is. Ze schreef er het eerlijke boek *Is het al zeven uur?* over. Niets waarvoor je je zou moeten schamen. Net als dat vaders zich vooral niet door schaamte moeten laten tegenhouden om voor het gezin te zorgen. De tijd die je met je kinderen kunt doorbrengen (en die zij ook met jou willen spenderen) is nu eenmaal beperkt – doorgaans is het na achttien zomers wel voorbij. Iedereen zal voor zichzelf een keuze moeten maken hoeveel ervan genoeg is. Ik ben van plan weer te gaan werken zodra mijn kinderen naar de basisschool gaan. Met dat gegeven in mijn achterhoofd stort ik

me vol op het vaderschap en vind ik mijn weg in mijn rol als thuisblijfvader. Dat brengt wel uitdagingen met zich mee. Zo kom ik er al snel achter dat mijn vrouw en ik toch niet helemaal dezelfde verwachtingen hebben over mijn nieuwe rol, wordt mijn geduld regelmatig op de proef gesteld en is het best lastig om mijn nieuwe identiteit te omarmen. En hoe sexy is een thuisblijfvader eigenlijk? (Uit wetenschappelijk onderzoek komt naar voren dat hoe meer mannen in huis doen, hoe beter zij hun seksleven beoordelen. Zie daarvoor ook ‘Tien redenen om als vader vaker thuis te blijven’, op bladzijde 213.) Daartegenover staan een heleboel voordelen van een vader die thuis is: steeds meer onderzoek levert bewijs over het positieve effect van aanwezige vaders op de gezondheid, zelfstandigheid, zelfverzekerdheid, nieuwsgierigheid, taalontwikkeling, vriendschappen en het leervermogen en zelfvertrouwen van kinderen.

In dit boek wil ik laten zien dat het anders kan; dat mannen prima functioneren in het huishouden, ook al vraag ik mij regelmatig hardop af: hoe doen andere vaders dit? Meestal is het antwoord: niet. Waar je bij een kind *krijgen* overgeleverd bent aan de natuur, het ziekenhuis en domweg geluk, heb je bij het *verzorgen* van een kind veel zelf in de hand. Dan zou het dus moeten lukken om daar voldoening uit te halen en zelfs geluk in te vinden. Dat is wel makkelijker gezegd dan gedaan: sla de artikelen en boeken die de afgelopen jaren verschenen zijn – vooral geschreven door moeders – er maar op na. Het moederschap wordt vaak als zwaar, uitputtend

en eindeloos omschreven. Daar komt nog bij dat je continu tegen het hardnekkige vooroordeel aan loopt dat je als thuisblijfouder de hele dag niets uitvoert. Een stigma dat bij thuisblijvende vaders al snel doorslaat naar ‘te lui om te werken’, ‘een veredelde oppasser’ of ‘gewoon een kluns’. Die kluns is dan ook volop aanwezig in de beeldvorming en in films en series, zoals je verderop in dit boek kunt lezen, in het hoofdstuk ‘Het imago van de thuisblijfvader’. Gelukkig wenst lang niet elke vader zich nog te identificeren met een antivader als de bankhangende Al Bundy uit *Married with Children*. In Amerika laat de *stay-at-home dad*-beweging steeds luider van zich horen en organiseert die zelfs elk jaar een congres speciaal voor vaders die het merendeel van de huishoudelijke taken op zich nemen. Ook in Zweden en Japan wordt volop gewerkt aan het oppoetsen van het imago van de thuisblijfvader (zie ‘Het papa-walhalla’ op bladzijde 136). En dat is hard nodig. Ondanks de steeds ruimere verlofmogelijkheden maken vaders over de hele wereld hier nog maar beperkt gebruik van, aldus een artikel in de *Correspondent*. Zo neemt in Nederland slechts vijftien procent van alle werkende vaders ouderschapsverlof op; de wettelijke regeling waarbij je tijdens de eerste acht levensjaren van je kind tijdelijk minder kunt werken. Waar overigens bij opgemerkt dient te worden dat meer verlof er lang niet altijd toe leidt dat ouderschapstaken gelijkjer verdeeld worden en moeders meer gaan verdienen zodra ze weer aan het werk gaan. De culturele norm waarin een vader zich genoodzaakt ziet voor het gezin te zorgen door te werken en moeder thuis voor de kinderen

zorgt is nu eenmaal hardnekkig. Om die beeldvorming te veranderen zijn nieuwe rolmodellen nodig. En misschien duurt het dan nog decennia voordat vaders als volwaardige opvoeders gezien worden en de emancipatie van vrouwen is voltooid. Maar er zijn ondertussen genoeg andere redenen om uitgebreider vaderschapsverlof in te voeren. Zo wees onderzoek van de universiteit van Stanford uit dat wanneer het makkelijker is voor vaders om tegelijk met de moeder betaald verlof te nemen, dit beter is voor de gezondheid van de moeder en dat een verplichte verlofperiode zorgt voor betere schoolprestaties van kinderen. En, los van wat het allemaal zou kunnen opbrengen: we kunnen het volgens gedragseconoom Max van Lent, die onderzoek doet naar de effecten van verlofregelingen, ook gewoon als een teken van beschaving zien. Een welkome toevoeging aan het repertoire van onze verzorgingsstaat.

In een van zijn speeches op Vaderdag wees Barack Obama tijdens zijn presidentschap erop dat het vermogen om een kind te krijgen je niet automatisch een *vader* maakt. Het is het daadwerkelijk opvoeden van en tijd doorbrengen met een kind dat maakt dat iemand een vader wordt. Ik kan alleen maar hopen dat na het lezen van dit boek elke ouder zich afvraagt of de tijd- en taakverdeling binnen het gezin wel optimaal is. En wie weet staan er straks hordes vaders op die er bewust voor kiezen meer tijd met hun kinderen door te brengen. Of niet natuurlijk.

Het moment van de waarheid

Plaats: Toronto, Canada

Kinderen: +1 (0 maanden)

Verdiepingen: 30

Ping! Nieuw bericht.

Iris:

Ik vind je de leukste!!

Ik:

Hoe dat zo?

Iris:

Omdat je dat bent, gekkie!

Iris:

Ik heb net een goede meeting gehad met m'n baas. Komen twee megaprojecten aan en ik heb die promotie erdoor.

Iris:

Nu mag je me bevruchten.

Ik:

...

Het staat er echt. Natuurlijk hebben we het weleens over kinderen gehad. Met als voorlopige conclusie dat we er allebei voor openstaan. Met eentje beginnen en dan wellicht een tweede erbij. Niet meteen doorslaan, lekker gemiddeld is prima. Liefst voordat Iris dertig wordt. Zoveel is mij bekend. Maar is dit het juiste moment? Wanneer ben je er echt klaar voor? Wanneer ben ik er klaar voor? Soms gaan de dingen nu eenmaal anders dan je verwacht. Sneller ook. Je volgt je gevoel en gokt erop dat je verstand wel bijtrekt. Iris leer ik kennen op een borrel van het studentenkamersfestival, de novemberavond in 2010 waarop ik ondanks de voorspelde sneeuwstorm besluit eropuit te gaan. Ze valt op door haar elegante verschijning te midden van een heleboel hoodies en gympen, krioelend over de plakkerige parketvloer van het zaaltje boven een Rotterdams café. Ze noemt mij die avond consequent 'jongeman' omdat ze in de administratie, waar zij als penningmeester verantwoordelijk voor is, heeft gezien dat ik een jaargang later geboren ben dan zij. Ze lacht die avond veel naar me, op een verwarrend afstandelijke manier. Maar, en dat vertrouwt ze mij na het vierde biertje alvast ongevraagd toe: ze heeft zeker geen behoefte aan een relatie. Na drie maanden wonen we

samen met een geadopteerde kat en gordijnen die we bij de IKEA hebben uitgezocht. Terwijl mijn jaargenoten van de studie economie in de rij staan om bij Unilever en Heineken hun carrière te beginnen, neem ik een baan aan bij een klein marketingbureau zonder noemenswaardige staat van dienst. Daar gaat het er een stuk minder hiërarchisch aan toe dan bij de grote multinationals, waar je toch vooral moet doen wat je gevraagd wordt zonder dat je persoonlijkheid al te veel in de weg mag zitten. Omdat Iris als afgestudeerde theaterwetenschapper in de crisisjaren praktisch opgeleid is tot werkloosheid en onderhand scheel ziet van het solliciteren, neem ik haar, ervan overtuigd dat alles wat ik doe haar doorgaans beter afgaat, een keertje mee naar mijn werk. Mijn baas denkt er het zijne van – relaties op de werkvloer betekenen doorgaans gezeik – maar hij biedt haar nog voor we weer thuiskomen een baan aan. Dat blijkt een goede zet. Niet alleen krijgt ze sneller een salarisverhoging dan ik, een grote klant is zelfs zo tevreden dat ze haar een vast contract geven als ze bij hen in dienst wil komen. ‘Het is eigenlijk alsof de rollen zijn omgedraaid,’ merkt Iris op als ik ’s avonds de borden met vegetarische pasta op tafel zet nadat ze mij het nieuws heeft verteld. Ik knik bemoedigend, zonder iets te zeggen. Want ik weet dan al wat mij nog te wachten staat. Iris heeft er toen we elkaar leerden kennen geen geheim van gemaakt dat ze graag een tijdje in het buitenland wil wonen. Ik zie daar het nut niet zo van in. We hebben het hier toch fijn? Ik stel direct de voorwaarde dat ik alleen wil emigreren met haar als een van ons een baan